

UNIVERZITET U BEOGRADU
FAKULTET SPORTA I FIZIČKOG VASPITANJA
OSNOVNE AKADEMSKE STUDIJE

UČEŠĆE ŽENA U NACIONALNOM I MEĐUNARODNOM
SPORTSKOM UPRAVLJANJU

Završni rad

Student:

Stanišić Filip

Mentor:

dr Irina Juhas, redovni profesor

Beograd, 2023.

UNIVERZITET U BEOGRADU
FAKULTET SPORTA I FIZIČKOG VASPITANJA
OSNOVNE AKADEMSKE STUDIJE

**UČEŠĆE ŽENA U NACIONALNOM I MEĐUNARODNOM
SPORTSKOM UPRAVLJANJU**

Završni rad

Kandidat: Filip Stanišić 133/2018 Datum: Ocena:	Mentor: Dr. Irina Juhas Članovi komisije: Dr.Sandra Radenović Ass. Sanja Kocić Pajić

Beograd, 2023.

SAŽETAK

Uloga žena u sportskom upravljanju predstavlja ključnu tačku u postizanju rodne ravnopravnosti u sportu. Ovaj rad ispituje istorijski kontekst evolucije uloge žena u sportskom upravljanju, počevši od njihovog pionirskog učešća do savremenih dostignuća. U fokusu je i analiza konferencija Međunarodnog olimpijskog komiteta (MOK), konferencija koje organizuje IWG (International Working Group on Women and Sport), kao i različite različite agende MOK-a, poput Agende 2020+5 i projekta za pregled rodne ravnopravnosti iz 2017. godine, koje se bave temom žena i sporta, istražujući uticaj tih događaja na promene politika i praksi uključivanja žena u sportsko upravljanje. Razmatranje izazova s kojima se žene susreću u ovom domenu, uključujući rodne stereotipe i nedostatak podrške, paralelno je sa istraživanjem pozitivnih promena i napretka koje su postignute kroz politike za podsticanje inkluzivnosti. Kroz analizu studija slučaja, identifikovani su primeri uspešnih žena u nacionalnom i međunarodnom sportskom upravljanju. Zaključak naglašava važnost daljeg angažovanja putem ovih agendi radi postizanja istinske rodne ravnopravnosti u sportskim upravljačkim strukturama.

SUMMARY

The role of women in sports management represents a crucial aspect in achieving gender equality in sports. This paper examines the historical context of the evolution of women's roles in sports management, starting from their pioneering involvement to contemporary achievements. It focuses on analyzing conferences held by the International Olympic Committee (IOC), conferences organized by the IWG (International Working Group on Women and Sport), as well as various IOC agendas such as Agenda 2020+5 and the Gender Equality Review Project from 2017, addressing the topic of women in sports. It explores the impact of these events on policy changes and practices regarding the inclusion of women in sports management. Delving into the challenges faced by women in this domain, including gender stereotypes and lack of support, runs parallel to investigating positive changes and advancements achieved through policies aimed at promoting inclusivity. Through case study analysis, successful examples of women in national and international sports management have been identified. The conclusion emphasizes the crucial need for continued engagement through these agendas to achieve genuine gender equality in sports management structures.

Sadržaj

1. Uvod.....	5
2. Teorijski pristup radu.....	6
2.1 Istorijski osvrt	7
2.2 Borba za ravnopravnost	13
2.3 Međunarodni olimpijski komitet (MOK) i međunarodne konferencije o ženama i sportu.....	16
3. Predmet, cilj i zadaci rada.....	25
4. Metod rada	25
5. Žene u nacionalnim i međunarodnim upravnim organima	26
5.1 Stanje u međunarodnom olimpijskom pokretu.....	27
5.1.1 Olimpijska agenda 2020	27
5.1.2 Projekat za pregled rodne ravnopravnosti 2017. godina.....	28
5.1.3 Ciljevi za rodnu ravnopravnost i inkluziju 2021-2024.	31
5.2 Međunarodna radna grupa IWG i Svetska konferencija o ženama i sportu 2022.....	33
5.3 Barijere u prisutnosti žena u sportskim organizacijama	35
5.4 Žene u sportskim organizacijama u Srbiji.....	40
5.5 Istraživanje LEAFLET 2019.....	44
6. Zaključak.....	47
7. Literatura.....	49

1.Uvod

Prisutnost žena na čelu sportskih organizacija je tema od velike važnosti u savremenom društvu, gde sport ima značajnu ulogu, kako u kulturi, tako i u ekonomiji. U današnjem svetu, gde se sve više promovišu jednakost i prava u sportu, ova tema postaje sve izraženija. Iako su žene imale bitnu ulogu u sportu kao sportistkinje i treneri, njihova prisutnost na rukovodećim pozicijama unutar sportskih institucija i organizacija i dalje je manja u poređenju s muškarcima.. Ovome su doprineli razni faktori kao što su predrasude, nejednake šanse za žene i muškarce, nedostatak politike za rodnu ravnopravnost...

Procentualno povećanje prisutnosti žena na čelu sportskih organizacija doprinela bi boljem razumevanju problema sa kojima se suočavaju, kao i njihovoj većoj afirmaciji. Ova nejednakost izaziva razna pitanja o rodnoj ravnopravnosti, donošenju odluka u sportu, kao i potrebama i interesima sportistkinja.

Ovaj rad će istražiti stanje prisutnosti žena na čelu sportskih organa, izazove i prepreke sa kojima se žene suočavaju u svetu sportskog liderstva, pozitivne promene i primere.

2. Teorijski pristup radu

Korišćenje feminističke teorije omogućava nam da istražimo ulogu pola i dominacije patrijarhalnih normi u kontekstu sportskih organizacija. Ovakav pristup pomaže u dubljem razumevanju prepreka sa kojima se suočavaju žene koje zauzimaju visoke pozicije i kako se mogu prevazići ovi izazovi.

Sociološki pristup radu podrazumeva analizu društvenih normi i struktura koje imaju potencijal da ograniče ili olakšaju napredovanje žena unutar sportskih organizacija. Ovo uključuje evaluaciju stereotipa vezanih za žensku ulogu u sportskom i širem društvenom kontekstu, kao i analizu uticaja društvenih mreža na podršku ili otežavanje karijera žena u sportu.

Kada je reč o politici i zakonodavstvu, pristup temi uključuje analizu politika, zakona i inicijativa koje imaju za cilj promovisanje rodne ravnopravnosti u sportskoj areni. Ova analiza istražuje efikasnost zakonskih regulativa i političkih strategija koje su usmerene na unapređenje uključivanja žena u rukovodeće pozicije u sportskim organizacijama.

2.1 Istorijski osvrt

U Antičkoj Grčkoj, pre nego što su se održavale Olimpijske igre, postojalo je posebno sportsko takmičenje za žene koje se održavalo na istom stadionu u Olimpiji. Ovi događaji su bili poznati kao Herine igre i bili su posvećeni boginji Heri. Legenda kaže da je Herine igre osnovala Ippodamia, supruga kralja koji je utemeljio Olimpijske igre. Na Herinim igrama, devojke različitih uzrasta takmičile su se u trkama. Staza na kojoj su trčale bila je kraća od staze za muškarce. Učesnice su trčale s kosom raspuštenom preko leđa, noseći kratke tunike koje su išle do ispod kolena, a desno rame im je bilo ogoljeno do grudi. Pobednice su bile nagrađivane maslinovim vencima i delom junice koja je bila žrtvovana boginji Heri. Osim toga, imale su pravo postavljanja svojih statua u Heraeumu, svetilištu posvećenom Heri.

Iako su udate žene bile isključene sa Olimpijskih igara, čak i kao posmatrači, neke žene su ipak uspele da ostvare značajne sportske uspehe. Na primer, Cynisca (Slika 1) je osvojila olimpijske igre kao vlasnica dvokolice (šampioni u trkama dvokolica bili su vlasnici, a ne vozači).

Slika 1. Cyniska naslikana sa svojim konjima u Biografiji znamenitih žena Rima, Grčke i Donjeg Carstva, objavljenoj 1825. godine. Brooklyn Muzej, (preuzeto sa:

https://www.google.com/search?q=Cynisca+depicted+with+her+horses+in+the+Biographies+of+Illustrious+Women+of+Rome,+Greece,+and+the+Lower+Empire,+published+in+1825.+Brooklyn+Museum.&client=firefox-b-d&sca_esv=593436773&tbm=isch&source=lnms&sa=X&ved=2ahUKEwi32fKLsaiDAxXMhqQKHeKBDB0Q_AUoAXoECAMQAw&biw=1760&bih=824&dpr=1.09#imgrc=kWLWILxTnN9meM)

Nakon klasičnog perioda, neke žene su imale priliku da se takmiče u sportskim manifestacijama namenjenim muškarcima. Na primer, žene u Sparti počele su vežbati iste atletske vežbe kao i muškarci, prikazujući hrabrost i sposobnosti slične spartanskim vojnicima. Filozof Platon je takođe podržavao učešće žena u sportu i zagovarao trčanje i mačevanje kao aktivnosti koje trebalo da budu dostupne i ženama. Važno je napomenuti da prikazi snažnih i fizički sposobnih žena nisu bili rezervisani samo za sport u antičkoj Grčkoj.

Pre 1870. godine, aktivnosti za žene bile su više rekreativne nego sportske prirode. Ove aktivnosti nisu bile takmičarske, bile su neformalne i nisu se pridržavale strogih pravila. Fokus je bio na fizičkoj aktivnosti umesto na takmičenju.

Malo žena se takmičilo u sportovima u Evropi i Severnoj Americi pre kraja 19. i početkom 20. veka, iako su društvene promene postepeno omogućile veće učešće žena u društvu ravnopravno sa muškarcima. Iako je ženama formalno bilo dozvoljeno da učestvuju u mnogim sportovima, relativno mali broj njih se bavio sportom, a često su nailazile na neprihvatanje.

Prve moderne Olimpijske igre, koje su održane 1896. godine, nisu dozvoljavale učešće žena. Međutim, od tog vremena, značajno je porastao broj žena koje su sudelovale na Olimpijskim igrama. Prvi put su žene učestvovala na Olimpijskim igrama u Parizu 1900. godine. Tada je 22 žene takmičilo u tenisu, jedrenju, jahanju i golfu. Od Kongresa Međunarodnog olimpijskog komiteta u Parizu 1914. godine, medalje osvojene od strane žena formalno su imale istu težinu kao i one osvojene od strane muškaraca. Ovo je omogućilo međunarodnim sportskim federacijama da same odluče o učešću žena u svojim sportovima.

Kako bi se podržao ženski međunarodni sport, u Francuskoj je osnovana Francuska ženska sportska federacija pod vođstvom Alice Milliat. Ova organizacija je inicirala Ženske olimpijske igre, koje su prvi put održane 1921. godine, i Ženske svetske igre, koje su privukle učešće gotovo 20 zemalja i održane su četiri puta, 1922., 1926., 1930. i 1934. godine. Kao odgovor na ovakve događaje, Međunarodni olimpijski komitet počeo je aktivno da radi na povećanju učešća žena na Olimpijskim igrama. Tokom tog vremenskog razdoblja, broj ženskih olimpijskih takmičarki značajno se povećao, petostruko, sa svega 65 žena na letnjim Olimpijskim igrama 1920. godine na impresivnih 331 na letnjim Olimpijskim igrama 1936. godine.

Slika 2. Marširanje švedskog tima na Ženskim svetskim igrama 1926. (Preuzeto sa : https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Women%20%80%99s_World_Games_1926_Swedish_team_marching.jpg)

Mildred Ella "Babe" Didrikson stekla je svetsku slavu postavljajući četiri svetska rekorda i osvajajući dve zlatne medalje i jednu srebrnu u atletici 1932. Njene izuzetne pobede odvele su je u profesionalni golf, gde je dobila brojna priznanja i nalazi se na mnogim "Najboljim" listama. Njen uspeh na Olimpijskim igrama značio je početak njenog uspešnog sportskog puta.

Olimpijske igre u Berlinu, 1936. obeležene kontroverzama, imale su mnogo značajnih momenata, ali jedno često previdjeno dostignuće je zlatna medalja 13-godišnje Marjorie Gestring, čineći je najmlađom osobom koja je osvojila medalju na Olimpijskim igrama. I tako je istorija učešća i uspeha žena na olimpijskim igrama postajala sve bogatija.

Na Zimskim OI 1960. učestvovalo je više od 20% ženskih sportista, što je delimično bilo omogućeno uključivanjem žena u brzo klizanje po prvi put u istoriji olimpijskih igara.

U Tokiju 1964, jedna gimnastičarka postala je najnagrađivaniji olimpijac, osvojivši 5 medalja.

Slika 3. Larisa Latynina u Tokiju na gredi iz knjige "Tokio Olimpijada 1964", (preuzeto sa: <https://theolympians.co/2015/09/08/larisa-latynina-the-greatest-womens-gymnast-of-all-time/>)

Njen rekord ostao je neprevaziđen sve do 2012. godine kao osoba sa najviše olimpijskih medalja. Larisin talenat igrao je važnu ulogu u uspostavljanju Sovjetskog Saveza kao vodeće sile u gimnastici. (Zanimljiva činjenica: Iako je bila u četvrtom mesecu trudnoće, osvojila je 5 od 6 titula na Svetskom prvenstvu 1958. godine.)

Na Olimpijskim igrama 1976. Nadia Comaneci rumunska gimnastičarka, sa samo 14 godina, postigla je savršen rezultat od 10 na preči, označivši istorijski trenutak. Osvojila je takmičenje u sveukupnom plasmanu, osvajajući publiku širom sveta i značajno doprinela popularizaciji gimnastike. Tokom Zimskih Olimpijskih igara 1984. godine, Marja-Liisa Kirvesniemi-Hamalainen postala je jedina žena koja je takmičila na šest različitih Olimpijskih igara. Ova finska skijašica osvojila je tri zlatne medalje i jednu bronzanu tokom svoje dugogodišnje olimpijske karijere.

Christa Rothenburger je 1988. ušla u istoriju osvajanjem medalje u brzom klizanju na Zimskim igrama i medalje u biciklizmu na Letnjim igrama, postajući prva osoba koja je osvojila medalje i na letnjim i na zimskim Olimpijskim igrama u istoj godini. Na ovim OI uveden je ženski hokej kao disciplina, a američki hokejaški tim osvojio je prvo zlato.

1998. godine, ženski hokej je uključen kao događaj na Olimpijskim igrama, a prvo zlato osvojio je američki hokejaški tim. Ovaj dodatak programu događaja bio je s velikim nestrpljenjem očekivan, iako je Kanada bila favorit za pobjedu zbog svojih prethodnih uspeha u godinama ranije. Samo šest timova se takmičilo 1998, dok se na najnovijim Zimskim olimpijskim igrama 2018. takmičilo čak 14 zemalja za zlato. Interesantno je što je Japan 2018. poslao samo ženski hokejaški tim, dok su ostali učesnici poslali i ženske i muške timove.

U 2016. godini, učešće žena na Letnjim olimpijskim igrama u Riju dostiglo je 45% od ukupnog broja sportista.

Tokom 2018. godine, Omladinske olimpijske igre u Buenos Ajresu su bile prvi potpuno izbalansirani olimpijski događaj po polovima, gde su se podjednako takmičile žene i muškarci.

2.2 Borba za ravnopravnost

Prva međunarodna konferencija o ženama i sportu, na kojoj su se okupili tvorci politike i donosioci odluka u sportu, kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom nivou, održana je u Brightonu, Velika Britanija, od 5. do 8. maja 1994. godine. Tada je osnovana Međunarodna radna grupa Žene i sport (IWG), koja predstavlja nezavisno telo sastavljeno od ključnih vladinih i nevladinih organizacija, sa ciljem da osnaži žene i unapredi njihovu ulogu u svetu sporta. IWG organizuje međunarodnu konferenciju o ženama i sportu svake četiri godine, a ovu konferenciju su organizovali Britanski sportski savet uz podršku Međunarodnog olimpijskog komiteta. Konferencija je bila fokusirana na pitanje kako ubrzati proces promena koje bi ispravile neravnoteže sa kojima se žene suočavaju u svojoj participaciji i uključivanju u sport. Na konferenciji se okupilo 280 delegata iz 82 države, predstavnika vladinih i nevladinih organizacija, nacionalnih olimpijskih komiteta, međunarodnih i nacionalnih sportskih federacija, obrazovnih i istraživačkih institucija i pri tome podržali Deklaraciju. Deklaracija sadrži principe koji bi trebalo da usmeravaju napore ka promovisanju učešća i unapređenju uloge žena u sportu.

Evo ključnih ciljeva iz Brighton deklaracije:

- Osigurati da sve žene i devojke imaju priliku da učestvuju u sportu u sigurnom i podržavajućem okruženju koje poštuje prava, dostojanstvo i poštovanje svakog pojedinca.
- Povećati prisustvo žena u sportu na svim nivoima i u svim ulogama.
- Osigurati da znanje, iskustva i vrednosti žena doprinose razvoju sporta.
- Promovisati priznavanje uloge žena u sportu kao doprinos javnom životu, razvoju zajednice i izgradnji zdravog društva.
- Promovisati prepoznavanje od strane žena intrinzičke vrednosti sporta i njen doprinos ličnom razvoju i zdravom načinu života.

IWG je bila domaćin svetskih konferencija svake četiri godine, što je rezultiralo Windhoek Pozivom na akciju (1998), Montreal Alatom za akciju (2002) i Brighton plus Helsinki deklaracijom (2014). Cilj ovih konferencija je bio razvoj sportske kulture koja promoviše i ceni

punu participaciju žena u svim aspektima sporta i fizičke aktivnosti, kroz povećanje prisustva žena na svim nivoima i u svim ulogama u sportu.

Šesti IWG Kongres o Ženama i sportu održan je u Helsinkiju, Finska, od 12. do 15. juna 2014. godine pod temom "Voditi Promene – Biti Promena", uz podršku Valo-a, Finskog sportskog saveza. Okupilo se preko 800 učesnika iz gotovo 100 zemalja.

Godine 2014, povodom dvadesete godišnjice od prvobitnog usvajanja, IWG je osvežio Brighton deklaraciju i nazvao je Brighton plus Helsinki deklaracija. Ova promena je bila usmerena ka boljem odražavanju novih okolnosti, obuhvatajući značajne razvoje u međunarodnoj politici, dok je i dalje ostala dosledna osnovnim principima na kojima je Deklaracija prvobitno utemeljena. Neki od principa Brighton plus Helsinki deklaracije:

Vođstvo u sportu - Žene su i dalje nedovoljno zastupljene u vođstvu i donošenju odluka u svim organizacijama koje se bave sportom i sportskim aktivnostima. Oni koji su odgovorni za ove oblasti trebali bi razviti politike i programe, te dizajnirati strukture koje će povećati broj ženskih trenera, savetnika, donosilaca odluka, službenika, administratora i sportskog osoblja na svim nivoima, s posebnom pažnjom posvećenom regrutovanju, mentorstvu, osnaživanju, nagrađivanju i zadržavanju ženskih lidera.

Obrazovanje, trening i razvoj - Oni koji su odgovorni za obrazovanje, trening i razvoj ženskih i muških trenera i drugog osoblja, kao i menadžera i lidera u sprovođenju sporta i fizičke aktivnosti, trebali bi osigurati da procesi obrazovanja i iskustva adresiraju pitanja vezana za rodnu ravnopravnost i potrebe ženskih sportista, uključujući bezbedno i sigurno okruženje, pravično odražavanje uloge žena u sportu i fizičkoj aktivnosti, te uzimanje u obzir iskustava, vrednosti i stavova ženskih lidera.

Sedmi Međunarodni radni sastanak (IWG) o ženama i sportu održan je u Gaboroneu, Bocvana, od 17. do 20. maja 2018. godine.

Prilikom održavanja konferencije dolazi do zaključaka iz pet različitih oblasti: U prvu spadaju mediji gde je potrebno povećati saradnju kako bi se povećalo izveštavanje o ženskom sportu i prikazale žene bez ograničenja ili stereotipa. Zatim povećati transparentnost u vezi sa raspodelom resursa za ženski i muški sport kako bi se osigurala odgovornost i ravnopravnost žena. Insistirati na pravičnim ulogama žena u vođstvu sporta na svim nivoima u upravnim telima, kao

trenera, u administrativnim i odlučujućim pozicijama. Uporno pratiti ciljeve učešća žena u sportu i zastupljenosti. Proširiti IWG digitalnu platformu kako bi služila kao centralno mesto za vesti o ženskom sportu, istraživanja, najbolje prakse i organizacijski napredak, te strategijski pratiti dodatne potpisnike. Izgraditi politike i prakse zasnovane na dokazima koje promovišu rodnu ravnopravnost, bezbednost, okruženja slobodna od nasilja i integritet u sportu, uključujući naglasak na pravo žena da kontrolišu sopstvena tela.

2.3 Međunarodni olimpijski komitet (MOK) i međunarodne konferencije o ženama i sportu

Tokom 87 godina postojanja MOK-a, samo su muškarci bili članovi. Tek 1981. godine ženama je dozvoljeno članstvo, kada su Flor Isara Foneska iz Venecuele i Pirjo Haggman iz Finske postale prve žene članovi (Slika 4).

Slika 4. Prve žene članice Međunarodnog olimpijskog komiteta, (preuzeto sa : <https://olympics.com/ioc/1981-first-female-ioc-members>)

Od tada još devet žena su postale članice, a jedna je penzionisana. Godine 2004. broj žena u MOK-u iznosi 10, što čini oko 10% ukupnog članstva. MOK je imao 22 komisije, a samo jednu komisiju predvodila je žena. Mnoge komisije nisu ni imale ženske članove.

Zbog različitih inicijativa koje je MOK sproveo, postojala je nada da će se ova niska zastupljenost žena promeniti. Na njihovom stogodišnjem kongresu u Parizu 1994. godine usvojene su sledeće preporuke (Međunarodni olimpijski komitet, 1994):

- Povećati broj članova MOK-a koji su žene, udvostručujući taj broj do 2000. godine.
- Povećati broj žena u komisijama MOK-a, preporučujući njihovo imenovanje kad ih ne nominuju međunarodne federacije ili nacionalni olimpijski komiteti.

- Stvoriti podsticaje za međunarodne federacije, nacionalne federacije i nacionalne olimpijske komitete kako bi razvili žene kao trenere i administratore.

Dve godine kasnije, MOK je formirao radnu grupu za žene i sport. Na njenom prvom sastanku u martu 1996. godine postignuti su sledeći dogovori:

- Povećati broj članova MOK-a koji su žene, udvostručujući taj broj do 2000. godine.
- Više žena mora biti imenovano u komisije i radne grupe, kao i u međunarodnim federacijama i nacionalnim olimpijskim komitetima, uz preporuku imenovanja žena kad ih ne nominuju međunarodne federacije ili nacionalni olimpijski komiteti.
- Trebaju se organizovati seminari za žene u administraciji i vođenju, treniranju i sportskom novinarstvu svake godine.
- Olimpijski studijski centar je ohrabren da sprovodi studije o ulozi žena u sportu.

Slika 5. Prva Svetska konferencija MOK Žene u sportu, Lozana, Švajcarska , (preuzeto sa: <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Conferences-Forums-and-Events/Conferences/IOC-World-Conferences-on-Women-and-Sport/IOC-World-Conference-on-Women-and-Sport.pdf>)

Ove preporuke su dalje podržane na sednici MOK-a u Atlanti 1996. godine, gde je odlučeno da se postavi cilj da do 2000. godine najmanje 10% svih funkcija u odlučivanju u strukturama MOK-a budu žene. Do 2005. godine cilj je bio da se taj procenat poveća na 20%.

Druga Svetska konferencija o ženama i sportu održana je 2000. godine u Parizu, Francuska, pod temom "Nove Perspektive za 21. vek". Tokom konferencije, učesnici su ocenili napredak ostvaren tokom prethodnog četvorogodišnjeg perioda, razmenjivali su iskustva i najbolje prakse, te iznosili zabrinutosti u vezi sa izazovima sa kojima se žene u sportu suočavaju. Rezolucija usvojena na konferenciji je zatražila od Olimpijskog pokreta da do kraja 2005. godine obezbedi da najmanje 20% pozicija u procesu donošenja odluka unutar svojih struktura bude popunjeno ženama.

Predsednik Međunarodnog olimpijskog komiteta poziva Međunarodne sportske saveze, nacionalne olimpijske komitete, nacionalne saveze i sportske organizacije da ispune cilj od najmanje 10% zastupljenosti žena na pozicijama donošenja odluka do 31. decembra 2000. godine, u skladu s odlukom donetom 1996. godine. Takođe se moli da se analiziraju razlozi neuspeha u postizanju tih ciljeva i da se izradi plan akcije za njihovo ostvarivanje, a ako je potrebno, produži rok do juna 2001. godine. Takođe se moli da se obezbedi održavanje i postizanje cilja od 20% zastupljenosti žena do 2005. godine.

Slika 6. Druga svetska konferencija Žena i sport Međunarodnog olimpijskog komiteta, (preuzeto sa:<https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Conferences-Forums-and-Events/Conferences/IOC-World-Conferences-on-Women-and-Sport/IOC-World-Conference-on-Women-and-Sport.pdf>)

Međunarodni olimpijski komitet (MOK) podsticao je nacionalne olimpijske komitete da predlažu više kandidatura žena za članstvo u MOK-u, ali samo nekoliko ih je podržalo ovaj poziv, šest žena je predloženo sa svih kontinenata osim Azije. Takođe, neke žene članice su se povukle, a njihova mesta nisu bila popunjena. MOK je takođe postavio ograničenje od ukupno 115 članova, broj koji planira postići do 2005. godine. Ipak, to nije zaustavilo imenovanje žena u komisije MOK-a od strane predsednika MOK-a. To je omogućilo ženama da direktno utiču na politike i odluke. Ipak, smanjenje broja žena imenovanih u komisijama je rezultat ukupnog smanjenja broja komisija MOK-a. Postojalo je proporcionalno smanjenje ukupnog članstva komisija.

Evolution of Women's Representation in the IOC

January 2001	Women	Men	Total
Executive Board	2	13	15
IOC members	13	110	123
Commissions	35	271	306

January 2002	Women	Men	Total
Executive Board	1	14	15
IOC members	11	110	121
Commissions	35	271	306

January 2004	Women	Men	Total
Executive Board	1	14	15
IOC members	12	113	125
Commissions	28	210	238

Slika 7: Broj žena u Međunarodnom olimpijskom komitetu 2001, 2002, 2004. godine . (Preuzeto sa

<https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Conferences-Forums-and-Events/Conferences/IOC-World-Conferences-on-Women-and-Sport/3rd-IOC-World-Conference-on-Women-and-Sport-Progress-Report-Marrakech-2004.pdf>)

Prema podacima iz 187 Nacionalnih olimpijskih komiteta zaključno sa 1. septembrom 2003., 48 od njih ima više od 20% žena u svojim izvršnim odborima, dok je 117 ispunilo prethodni minimalni cilj od 10%. Takođe, 169 Nacionalnih olimpijskih komiteta ima barem jednu ženu u svojim izvršnim odborima. Od 35 Internacionalnih sportskih federacija, 8 ima više od 20% žena u svojim odborima, 11 je ispunilo prethodni minimalni cilj od 10%, a 31 sportska federacija ima barem jednu ženu u svojim odborima.

Zaključci treće svetske konferencije Međunarodnog olimpijskog komiteta, 2004, bili su:

- Potvrđuju se postavljeni ciljevi iz 1996. godine za Međunarodni olimpijski komitet, Međunarodne sportske saveze i Nacionalne olimpijske komitete, koji zahtevaju prisustvo najmanje 20% žena u njihovim izvršnim odborima i zakonodavnim telima do 2005. godine, te razmotriti mogući nastavak tog perioda.
- Pozivaju se Međunarodni olimpijski komitet (IOC), Međunarodni sportski savezi, Asocijacija nacionalnih olimpijskih komiteta (ANOC), sportske konfederacije, nacionalni olimpijski komiteti i nacionalni savezi da koriguju trenutnu neravnotežu u zastupljenosti polova i osiguraju značajno prisustvo žena u svim stalnim komisijama, radnim grupama i Organizacionim odborima Olimpijskih igara (OCOGs). Takođe se naglašava potreba da pet kontinentalnih asocijacija nacionalnih olimpijskih komiteta (NOCs) obezbede prisustvo žena u Izvršnom savetu ANOC.
- Poziva se Međunarodni olimpijski komitet i Nacionalni olimpijski komiteti da podrže inicijative za uvođenje fizičkih i sportskih aktivnosti u obrazovne ustanove putem saradnje sa vladinim i međunarodnim agencijama odgovornim za oblast obrazovanja i sporta.

Četvrta svetska konferencija Međunarodnog olimpijskog komiteta o ženama i sportu održana je u Jordanu, 2008. Kada govorimo o ostvarenom napretku do ove konferencije, 21 žena je bila izabrana da obavlja ulogu članova Međunarodnog olimpijskog komiteta (MOK). Trenutno, njihova brojnost iznosi 16. Različiti strukturalni izazovi su umanjili obim ovog povećanja. Ovi izazovi uključuju nedostatak ženskih kandidata iz Nacionalnih olimpijskih komiteta (NOK) i Međunarodnih sportskih federacija (MSF), povlačenje nekih članova usled penzionisanja, kao i postavljanje maksimalnog broja članova na 115, što je rezultiralo smanjenjem ukupnog članstva.

<i>January 2004</i>	<i>Women</i>	<i>Men</i>	<i>Total</i>	<i>%</i>
Executive Board	1	14	15	6.7
IOC members	12	113	125	9.6
Commissions	28	210	238	11.8
<i>January 2008</i>	<i>Women</i>	<i>Men</i>	<i>Total</i>	<i>%</i>
Executive Board	1	14	15	6.7
IOC members	16	94	110	14.5
Commissions	55	377	432	12.7

Slika. 8 Napredak broja žena u Međunarodnom olimpijskom komitetu od Januara 2004 do Januara 2008. Preuzeto sa:

[:https://stillmed.olympic.org/media/Document Library/OlympicOrg/Documents/Conferences-Forums-and-Events/Conferences/IOC-World-Conferences-on-Women-and-Sport/4th-IOC-World-Conference-on-Women-and-Sport-Progress-Report-Dead-Sea-2008.pdf](https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Conferences-Forums-and-Events/Conferences/IOC-World-Conferences-on-Women-and-Sport/4th-IOC-World-Conference-on-Women-and-Sport-Progress-Report-Dead-Sea-2008.pdf)

Slika 9. Četvrta svetska konferencija žena i sport Međunarodnog olimpijskog komiteta, (preuzeto sa:

<https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Conferences-Forums-and-Events/Conferences/IOC-World-Conferences-on-Women-and-Sport/IOC-World-Conference-on-Women-and-Sport.pdf>)

Peta svetska konferencija Međunarodnog olimpijskog komiteta o ženama i sportu održana je u Los Angelesu, Sjedinjene Američke Države, 2012. Nakon 4. Svetskog kongresa Međunarodnog olimpijskog komiteta o ženama i sportu na obali Mrtvog mora u Jordanu, osam žena je postalo članica MOK-a: jedna u Kopenhagenu 2009. godine; četiri u Vankuveru 2010. godine; i još jedna u Durbenu 2011. godine. Učesnici Olimpijskih igara i dalje su održavali ravnotežu izbora predstavnika u MOK-u birajući članove iz oba pola.

Tema 5. svetskog kongresa nosila je naziv "Zajedno jači - budućnost sporta" i naglašavala je važnost zajedničkog rada muškaraca i žena u cilju uklanjanja prepreka koje se postavljaju pred žene. Na kongresu je učestvovalo više od 700 učesnika iz 121 različite zemlje. Tokom kongresa je usvojena Los Angeleska deklaracija koja će usmeravati napore i projekte u narednim godinama. Ključni fokus Los Angeleske deklaracije bio je na dve osnovne teme:

1. Potreba za većim uključivanjem žena u menadžerske i vođstvene uloge u svetu sporta.
2. Potreba za povećanjem saradnje i partnerstava, posebno sa organizacijama UN, kako bi se promovisala rodna ravnopravnost.

Neki od proglašenja ove konferencije:

Usklađujući se sa odlukama četvrte Svetske konferencije MOK-a o ženama i sportu koja je održana na Mrtvom moru u Jordanu, trebalo bi više sredstava usmeriti ka unapređenju veština žena u oblasti menadžmenta i vođstva.

MOK bi trebalo ponovo da razmotri i revidira minimalan broj žena koji se zahteva u rukovodećim ulogama za svoje članove, a takođe treba da uspostavi sistem za praćenje i osigura da se taj minimalni broj poštuje. Imajući na umu važnost rodne ravnopravnosti u sportu, svaka Međunarodna federacija trebala bi pregledati svoje programe za Olimpijske igre i osigurati da se postigne jednakost u učešću.

Podsticanje prisustva žena u sportskim aktivnostima, upravljanju i administraciji treba da bude usmereno prema širem cilju podrške međunarodnom planu za postizanje rodne ravnopravnosti i jačanje uloge žena i devojaka.

Slika 10. Peta svetska konferencija Međunarodnog olimpijskog komiteta o ženama i sportu u Los Anđelesu, Sjedinjene Američke Države, 2012, preuzeto sa:

https://www.triathlon.org/news/article/itu_learns_from_2012_ioc_world_conference_on_women_and_sport

U 2016. godini, nakon preporuke Komisije za Žene u sportu Međunarodnog olimpijskog komiteta, Izvršni odbor (EO) MOK je odobrio izmenu cilja koji se odnosi na zastupljenost žena unutar organizacija u okviru Olimpijskog pokreta. Konkretno, članovi Olimpijskog pokreta su bili obavješteni da postave minimalni cilj od 30 posto za zastupljenost žena u svojim telima koja obavljaju upravne funkcije do 2020. godine. Takođe, preporučeno je da preduzmu dodatne mere koje će podržati ostvarivanje ovog cilja.

Iako je zabeležen porast učestvovanja žena u sportu u poslednjim godinama i povećane prilike za njihovu participaciju na domaćem i međunarodnom nivou, povećanje njihove zastupljenosti u donošenju odluka i vođenju uloga u sportu nije pratilo taj trend. Žene su značajno nedovoljno prisutne u menadžmentu, trenerskim pozicijama i u ulozi sudija, posebno na višim

nivoima. Bez žena lidera, donosilaca odluka i uzora u sportu, neće biti postignute jednake prilike za žene i devojčice.

3. Predmet, cilj i zadaci rada

Predmet ovog rada je učešće (prisutnost) žena na rukovodećim pozicijama u sportskim organizacijama. Takođe su istraženi faktori koji doprinose većem učešću žena na liderskim pozicijama, kao i izazovi i prepreke sa kojima se suočavaju u nastojanjima da ostvare značajniju prisutnost u svetu sportskog liderstva. Prikazani su i pozitivni primeri koji su doprineli većem angažovanju žena u sportskim organizacijama.

Cilj rada je prikazati zastupljenost žena u nacionalnim i međunarodnim upravnim telima.

U skladu sa ciljem postavljeni su sledeći zadaci:

1. Prikupiti i analizirati relevantne statističke podatke o prisutnosti žena na rukovodećim pozicijama u različitim sportskim organizacijama, međunarodnim i u Srbiji.
2. Pronaći i analizirati literaturu i studije koje se bave faktorima koji utiču na napredak žena u sportskom liderstvu.
3. Predložiti mere za poboljšanje prisutnosti žena na čelu sportskih organizacija .

4. Metod rada

U radu će biti korišćen metod teorijske analize i deskriptivni metod.

5. Žene u nacionalnim i međunarodnim upravnim organima

Nacionalni i međunarodni sportski upravni organi imaju zajedničku karakteristiku - uglavnom su na njihovom čelu muškarci. Ova neravnoteža u donošenju odluka u sportu odnosi se čak i na sportove u kojima su žene većina članova. Ranije su postojale odvojene sportske organizacije za žene i muškarce, a žene su često zauzimale vodeće pozicije. Međutim, danas su te organizacije često spojene, a kada se to dogodi, muškarci preuzimaju vodeće uloge, kako je navedeno u istraživanju Dyer (1982) prema Barbala (prema Drinkwater, 2000).

Situaciju u Sjedinjenim Američkim Državama ilustruje Zakon pod nazivom "Titl IX" koji zahteva jednakost prava u školskom i koledž sportu i koji je doveo do spajanja mnogih ženskih i muških sportskih odeljenja. Istovremeno, Nacionalna studentska atletska asocijacija (NCAA) otvorila je vrata za žene, pri čemu je Asocijacija za međukoledžijalni atletizam za žene (AIAW) u praksi apsorbovana od strane NCAA. Iako je Titl IX doveo do značajnog povećanja broja ženskih sportista u SAD-u istraživači su primetili i "nečekivani" efekat - muškarci su preuzeli vlast u donošenju odluka u svim amaterskim sportovima, od takmičenja u srednjoj školi do koledža, vanškolskih organizacija i olimpijskog pokreta.

Još jedna karakteristika sportskih upravnih tela je ta da se manje žena nalazi u višim nivoima hijerarhije sportske organizacije. Prema kanadskim istraživanjima (Beamish, 1985 prema Drinkwater 2000), kako sportski izvršni organi postaju sveobuhvatniji i imaju moćnije mandate, žene često bivaju isključene.

Nedostatak žena u donošenju odluka u sportu prepoznat je kao problem, i mnoge nacionalne i međunarodne sportske organizacije su počele razmatrati različite načine za povećanje broja žena na vodećim pozicijama. Međutim, istraživanja o ovoj temi su retka, a većina dostupne literature se uglavnom zasniva na statističkim podacima i medijskim prikazima, sa malo empirijskih podataka ili teorijske osnove

5.1 Stanje u međunarodnom olimpijskom pokretu

Međunarodni olimpijski komitet (MOK) je najmoćnija sportska organizacija na svetu, te posebna pažnja mora biti posvećena učešću žena u njegovim sportskim upravnim telima. Do nedavno, Olimpijski pokret je bio uglavnom pod kontrolom muškaraca. Međutim, Međunarodni olimpijski komitet (MOK) se razlikuje od ostalih sportskih organizacija i zbog toga nije lako uporediti ga sa drugim sportskim upravnim telima. Razlog tome je pre svega u činjenici da je MOK telo koje se samoobnavlja, gde nove članove biraju postojeći članovi.

5.1.1 Olimpijska agenda 2020

Iako 2012. predstavlja poslednju godinu održavanja Olimpijskih konferencija s temom žena i sport, MOK se ovde ne zaustavlja i 2014. godine donosi ambiciozan projekat pod nazivom agenda 2020.

Prihvaćena na sastanku Međunarodnog olimpijskog komiteta u Monaku u decembru 2014, Olimpijska Agenda 2020 sastoji se od 40 detaljnih preporuka čiji je osnovni cilj zaštita olimpijskih vrednosti i unapređenje uloge sporta u društvu. U 2016. godini, nakon preporuke svoje Komisije Žene u sportu, Izvršni odbor MOK-a je odobrio izmenu cilja zastupljenosti žena unutar organizacija u okviru Olimpijskog pokreta: "Članovima Olimpijskog pokreta se preporučuje da postave minimalni cilj od 30 posto za zastupljenost žena u svojim upravnim telima do 2020. godine, i da preduzmu dodatne mere koje će podržati ostvarivanje ovog cilja."

Ovim je trebala da se podstakne veća zastupljenost žena na rukovodećim pozicijama unutar sportskih organizacija u okviru Olimpijskog pokreta, kako bi se promovisala ravnoteža polova i podržalo uključivanje žena u donošenje odluka i vođenje sportskih institucija.

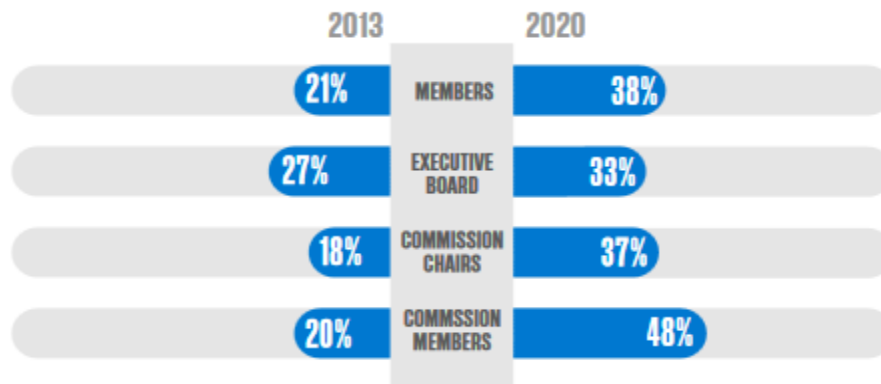
Koji rezultati su dobijeni od agende 2020:

- Žene čine 38% članova MOK-a u 2020. godini u poređenju sa 21% u 2013. Pet njih je član Izvršnog odbora (33% u odnosu na 27% u 2013). Takođe, žene čine 37% predsednika komisija MOK-a i 48% članova komisija MOK-a (nasuprot 20% u 2013).

- Dodatno, Izvršni odbor MOK-a je u svojoj odluci u decembru 2016. preporučio da "članovi Olimpijskog pokreta... postave minimalni cilj od 30 procenata za zastupljenost žena u svojim upravnim telima do 2020. godine, i da usvoje prateće mere koje će im pomoći da dostignu ovaj cilj." Ova preporuka je ponovljena u junu 2020.

AT THE IOC:

INCREASED THE NUMBER OF WOMEN IN DECISION-MAKING BODIES

Slika 11. Napredak u prisutnosti žena u MOK-u od 2013. do 2020. godine (preuzeto sa sajta IOC)

Može se reći da je MOK u potpunosti ispunio svoj cilj s obzirom da je daleko premašio brojku od 30% i da je 2020. zabeleženo prisustvo 38% žena u MOK. Ovo je jedan od najuspešnijih perioda kada pogledamo povećanje žena u upravnim telima, međutim MOK nije ovde stao i u budućnosti je dao dodatne napore, kako bi došao do broja od 50%.

5.1.2 Projekat za pregled rodne ravnopravnosti 2017. godina

Međunarodni olimpijski komitet ostvario je značajan napredak u promovisanju rodne jednakosti kroz ravnotežu broja sportista na samim Igrama, razvoj liderstva, zagovaranje i kampanje osveščivanja.

Paralelno s tim, mnogi akteri u Olimpijskom pokretu sproveli su značajne inicijative za podsticanje rodne ravnopravnosti, pružajući devojkama i ženama veću mogućnost da se uključe u sport.

Kako bi se suočili sa izazovima, Izvršni odbor MOK-a je 16. marta 2017. pokrenuo Projekat pregleda rodne ravnopravnosti MOK-a s ciljem da "globalno promovise rodnu ravnopravnost" kroz "konkretna preporučena rešenja za promene".

Dugotrajni izazov za organizacije je prepoznavanje i privlačenje žena koje su zainteresovane za preuzimanje uloga u upravljanju. Međunarodni olimpijski komitet i određeni partneri unutar Olimpijskog pokreta organizuju radionice i konferencije o liderstvu za žene. Iako su ove inicijative pokazale korist za pojedinačne učesnice, povratne informacije ukazuju na potrebu za dodatnim mehanizmima koji bi stvorili strategijski put za žene prema liderstvu u upravljanju, posebno za visoke pozicije u izvršnim odborima, potpredsedničkim i predsedničkim funkcijama.

U mnogim zemljama postoje registri kandidata koji žele postati članovi upravnih tela korporacija ili neprofitnih organizacija. Veliki broj tih registara je povezan s postdiplomskim obrazovnim institucijama. Postoji i takav registar za sport, koji je osnovao Australijski sportski komitet.

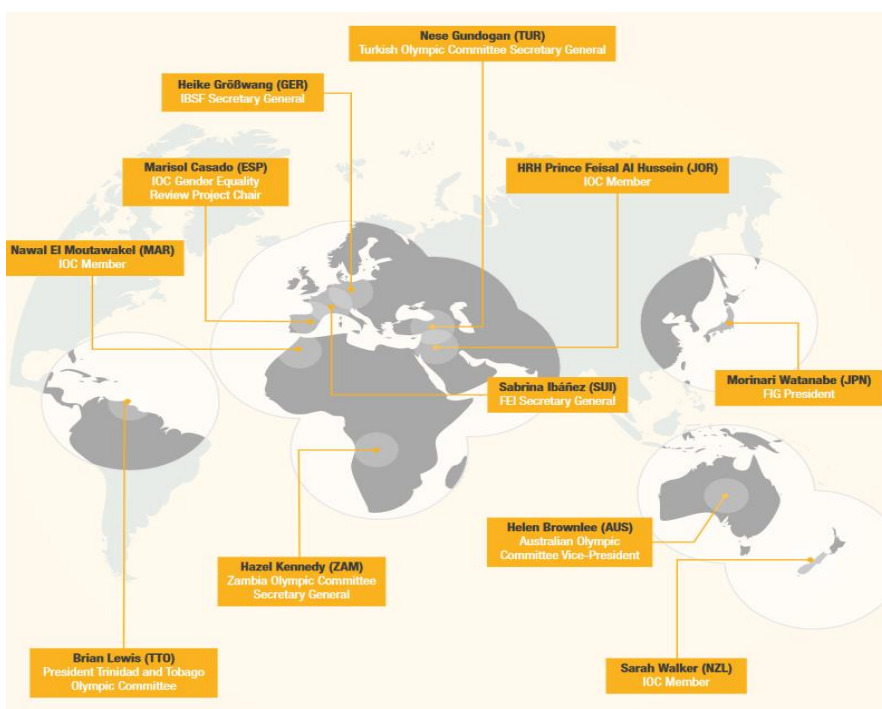
Narativ preporuke (a) sugerise da MOK i partneri u Olimpijskom pokretu razviju slične sportske registre, verovatno s fokusom na regionalnom nivou. Ti registri bi mogli početi sa inkluzijom diplomiranih polaznica iz programa liderstva za žene u sportu koji sprovodi MOK.

U cilju suočavanja s nedostatkom žena na pozicijama potpredsednika i predsednika, Inicijativa (b) poziva na izvršni krug razgovora za žene liderke u svetu sporta koje se angažuju za najviše pozicije. Ovaj forum bi formalizovao mrežu ključnih međunarodnih žena u sportu, omogućio formalan pristup uticajnim ličnostima u sportskom i poslovnom svetu te podstakao saradnju na konkretnim radnim zadacima.

Programi mentorske podrške su pokazali uspeh u nekim oblastima. Inicijativa (c) predlaže da MOK saraduje s organizacionim stručnjacima kako bi razvio program ko-mentorstva. Ovaj

program bi prvobitno bio fokusiran na najviše ženske sportske lidere u svetu, povezujući ih s učesnicama inicijative okruglog stola i uključujući trenutne članove izvršnog odbora kao komentora. Programi ko-mentorstva u korporativnom sektoru sugerišu da se pojedinci uparuju sa mentorima iz različitih pravnih jurisdikcija kako bi proširili svoje mreže i učenje.

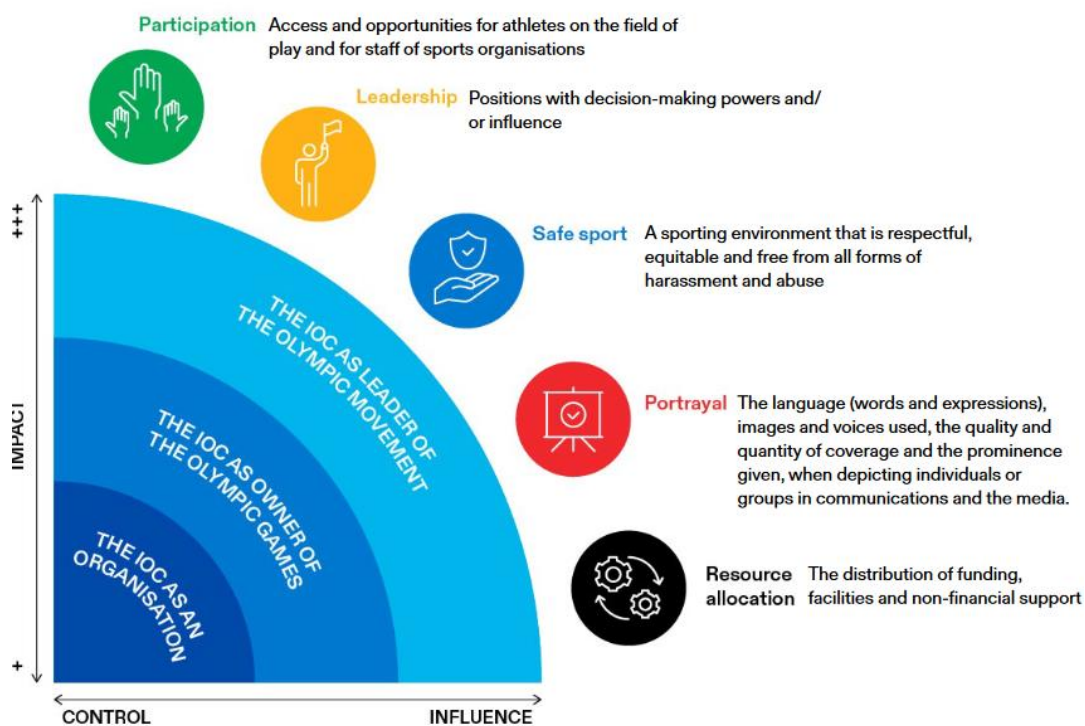
Projekat pregleda rodne ravnopravnosti iz 2017 godine, može da se sagleda kao dopuna agende 2020. Između ostalih stavki kojima se predlažu mere za poboljšanje stanja žena u sportu u ovom dokumentu predstavljaju se konkretne mere kako bi se povećao broj žena na čelu sportskih organizacija. Jedna od akcija ove agende predstavlja povezivanje liderki žena u svetu sporta kako bi zajedno formirale mrežu. Ovaj potez je veoma značajan, jer žene koje su se visoko kotirale u sportu najbolje mogu da znaju nedostatke u sportskom sistemu kao i izazove sa kojima su se susretale tokom sportske karijere.

Slika 12. Članice radne grupe Projekta za pregled rodne ravnopravnosti 2017, (preuzeto sa : <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/News/2018/03/IOC-Gender-Equality-Report-March-2018.pdf>)

5.1.3 Ciljevi za rodnu ravnopravnost i inkluziju 2021-2024.

Da bi podržao ostvarivanje ciljeva Olimpijske Agende 2020+5, Međunarodni olimpijski komitet je u maju 2021. godine usvojio 21 Cilj za rodnu ravnopravnost i inkluziju za period od 2021. do 2024. godine. Ovi ciljevi se grade na postignućima koja su deo Olimpijske Agende 2020 i Projekta za pregled rodne ravnopravnosti MOK-a i postavljaju jasnu mapu za budući napredak u pet ključnih oblasti: Učešće, Liderstvo, Siguran sport, Prikaz i Razvrstavanje resursa.

Slika 13. Neki od ciljeva agende 2021-2024 (preuzeto sa:

<https://stillmed.olympics.com/media/Documents/Beyond-the-Games/Gender-Equality-in-Sport/IOC-Gender-Equality-and-Inclusion-Objectives-2021-2024.pdf>)

Gledajući ostvarene uspehe do 2021. godine, što se tiče zastupljenosti žena u Međunarodnom olimpijskom komitetu, može se zaključiti da će MOK nastaviti sa naporima za unapređenje rodne ravnoteže na nivou upravljanja. Naime zaključno sa 2021. godinom, žene čine 37,5% članova MOK, 33,3% članova Izvršnog odbora MOK, 48% članova različitih komisija unutar MOK i 37% predsedavajućih ovih komisija. Ovi podaci sugerišu da je MOK posvećen daljem unapređenju rodne ravnopravnosti u svim aspektima svog upravljanja. MOK sprovodi Akcioni plan za inkluziju i raznolikost u okviru svoje administracije, sa ciljem podržavanja raznovrsne, inkluzivne i rodno ravnopravne radne snage na svim nivoima.

Međunarodni olimpijski komitet podstiče Organizacione odbore olimpijskih igara (OCOGs) da aktivno teže postizanju ravnoteže u zastupljenosti muškaraca i žena u svojim rukovodećim strukturama, posebno u sastavu njihovih upravnih tela i na visokim izvršnim pozicijama.

Kao deo pristupa koji se zasniva na načelima dobre uprave, MOK aktivno promoviše tranziciju Međunarodnih sportskih federacija (IFs) i Nacionalnih olimpijskih komiteta (NOCs) ka postizanju ravnoteže između muškaraca i žena u njihovim telima za donošenje odluka. Cilj je obezbediti minimalnu zastupljenost od 30 % žena u ovim telima.

Prvi put u istoriji, predsednik Međunarodnog olimpijskog komiteta (MOK) Tomas Bah imenovao je jednak broj žena i muškaraca u MOK komisijama za 2022. Ovo je značajan korak ka postizanju rodne ravnoteže na nivou upravljanja, što je bio ključni cilj Olimpijske agende 2020 i njenog nastavka, Olimpijske agende 2020+5. Ovo doprinosi širem cilju MOK-a - promovisanju rodne ravnopravnosti i inkluzije u svetu sporta.

Ukupno, 2022 postoji 546 pozicija u MOK komisijama, pri čemu je 273 pozicije zauzeto od strane muškaraca, a 273 od strane žena. Ovaj izbalansirani broj predstavlja značajan porast u zastupljenosti žena od usvajanja Olimpijske agende 2020 pre gotovo osam godina, kada su žene činile samo 20 procenata članova komisija u 2013. Takođe, rekordnih 13 od 31 komisije predvode žene u 2022. Danas je u IOC od 107 članova 44 žene (41%), izvršnom odboru MOK pet žena od petnaest članova, jedna podpredsednica (od 4), u devet od 28 komisija je žena na čelu komisije (32%) (International Olympic Committee, 2023).

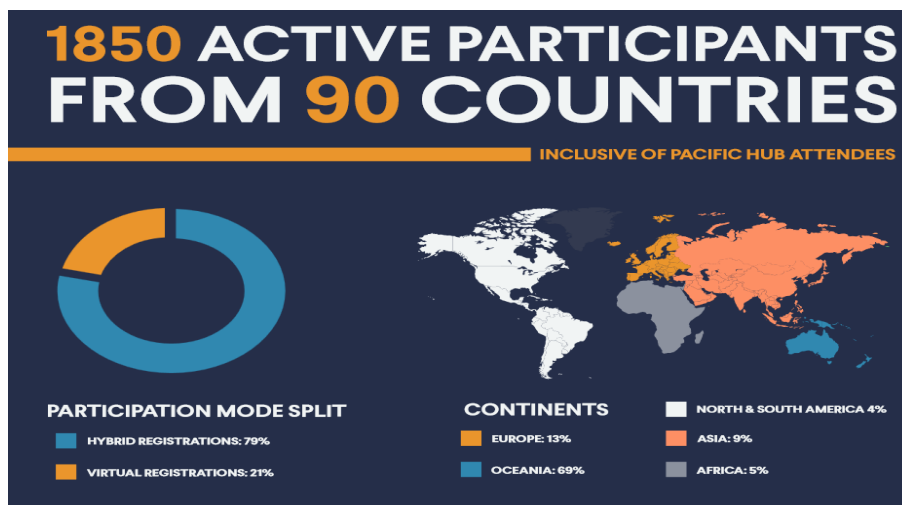
Može se reći da ciljevi za 2021-2024. predstavljaju nastavak napora MOK kako bi se poboljšao sveobuhvatan položaj žena u sportu. U ovom periodu dolazi do daljeg kontinuiteta poboljšanja brojnog stanja žena na čelu upravnih tela MOK. Iako je u prošlosti postojao veći i manji napredak, 2022 godine se ostvaruje zacrtani i dugo očekivani cilj od 50% žena na celu upravnih tela MOK. Ovaj uspeh nije došao preko noći i zahtevao je dugotrajan i kontinuiran rad od 1996. godine pa sve do danas.

6.2 Međunarodna radna grupa IWG i Svetska konferencija o ženama i sportu 2022.

U 2022. godini, IWG je održala osmi po redu Svetski kongres u Oklendu, Aotearoa, Novi Zeland, od 14. do 17. novembra. Ovo je bilo najnovije okupljanje nakon prethodnih globalnih događaja održanih u gradovima poput Brajtona, Vindhuka, Montreala, Kumamota, Sidneja, Helsinkija i Gaboronea.

Ciljevi konferencije su bili:

1. Uspostaviti dinamičnu i angažovanu 'Globalnu zajednicu akcije'.
2. Ohrabriti aktivne učesnike da sa samopouzdanjem pokreću održive promene u svojim okruženjima.
3. Voditi promene u sistemima putem širenja primenjene dobre prakse.
4. Povećati vidljivost tema 'rodne ravnopravnosti u sportu i fizičkoj aktivnosti'.
5. Stvoriti održivo nasleđe za IWG i osnovati Women in Sport Aotearoa za budućnost

Slika 14. Procenat prisutnosti učesnika 8. Svetske konferencije o ženama i sportu, 2022, (preuzeto sa : <https://iwgwomenandsport.org/wp-content/uploads/2023/05/The-Aotearoa-Legacy.pdf>)

Potrebne akcije:

Osigurati da žene, obuhvatajući njihovu raznolikost, budu ključne u procesu donošenja odluka u svakom aspektu sporta i aktivne rekreacije. Razvijanje politike rodne ravnopravnosti i investicije usmerene na podršku ženskim trenerima i zvaničnicama na svim nivoima.

Ključni izazovi u 2022. obuhvataju:

- Nedostatak prisustva žena na rukovodećim pozicijama,
- Rodno zasnovano nasilje u sferi sporta,
- Nedostatak prikazivanja žena u sportskim medijima,
- Nedostatak ženskih trenera i instruktora,
- Diskriminacija i rodna pristrasnost u elitnim sistemima.

Dalje se predlaže:

1. Prikupiti i deliti studije slučaja na IWG Insight Hub kao koristan resurs drugim organizacijama koje žele da ostvare promene. Uključiti primere statuta, resurse programa obuke i mentorstva, veze ka istraživanjima i evaluacijama.
2. Kreirati i sprovoditi programe obuke i razvoja koji prepoznaju specifične zahteve devojaka i žena kao sportistkinja, trenerki, sudija i arbitara.

3. Pokrenuti sistemsku promenu kako bi se postigao rodni balans u celim organizacijama, od upravnih odbora do mesta takmičenja, stvarajući okruženja u kojima žene napreduju. Promovisati poslovni argument za vođstvo žena u sportu kao ključnu korist.

Navedeni izazovi kao što je nedostatak ženskih lidera, rodno zasnovano nasilje, nedostatak prikazivanja žena u medijima su glavne prepreke koje sprečavaju prisustvo žena na svim nivoima u sportu. Za razliku od MOK, IWG veći fokus stavlja na deljenje studija slučaja i resursa, kao i sprovođenje programa obuke prilagođenih specifičnim potrebama žena u sportu. Ovo je veoma dobar način pomoći ženama i predstavlja veoma značajan korak u cilju sprečavanja neravnoteže kada je u pitanju nejednaka participacija žena na čelu sportskih organizacija.

5.3 Barijere u prisutnosti žena u sportskim organizacijama

Prema istraživanju “Vođstvo žena i donošenje odluka u sportu” 2020. koje je organizovano od strane Evropske unije više od 200 učesnika je pitano o tri glavne prepreke za žene koje žele preuzeti vođstvo u sportu. Iako su i muškarci učestvovali, 90% ispitanika su bile žene, što nam pruža značajne uvide u trenutno iskustvo žena aktivnih u sportu. Izuzetno je zanimljivo što nedostatak prethodnog iskustva u vođenju i nedostatak motivacije - oba često navođena kao ključni razlozi za nisku zastupljenost žena na rukovodećim pozicijama u sportu - nisu dobili podršku prema podacima iz istraživanja (Slika 12).

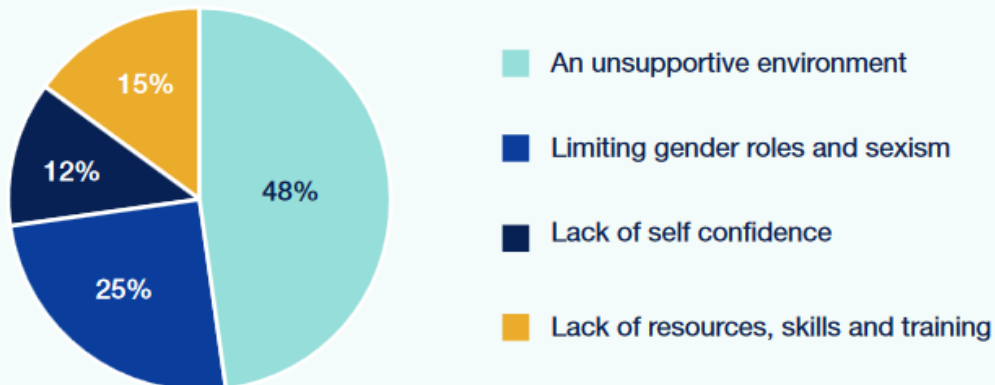

Figure 1

Slika.15. Ključni razlozi za nisku zastupljenost žena na rukovodećim pozicijama u sportu (preuzeto sa: <https://www.sportanddev.org/sites/default/files/downloads/sue-ahandbookofbestpractice.pdf>)

Kao prvi osnovni razlog, u velikom procentu (48%), navedeno je **nepodržavajuće okruženje** (strukturna prepreka). Mnoge žene su istakle nedostatak podrške od kolega i starijih članova njihove organizacije u smislu adekvatnog vremena i finansijskih resursa za obavljanje posla, kao i nedovoljno prioritetizovanje njihovih aktivnosti prilikom planiranja rasporeda ili organizacijskog planiranja. Ova kategorija uključuje nedostatak prepoznavanja i standardnih praksi zapošljavanja.

Sa udelom od 25% naveden je razlog **ograničavajuće rodne uloge i seksizam** (kulturne prakse). Ovo uključuje stereotipni seksizam u vezi s vremenom za govor na sastancima, kao i tehnike dominacije i manipulacije koje se mogu događati na sastancima upravnih odbora i u drugim kontekstima vođstva. Dodatno, zahtevi poput pripreme čaja i preuzimanja više administrativnih funkcija koje su upućene prisutnim ženama bili su česti. Ova kategorija uključuje otvoreni seksizam zasnovan na polu, kao i stereotipne rodne uloge.

Sledeći važan razlog (15%) je **nedostatak resursa, veština i obuke** (jaz u kapacitetu). Neke žene su opisivale kako im nedostaju mnoge mreže i kontakti koji bi potencijalno olakšali

njihovu ulogu. Deo ovoga predstavlja nedostatak podrške specifično od strane ženskih kolega, najčešće zbog nedostatka mreže žena ili specifičnih načina povezivanja i prilika za razmenu, izgradnju odnosa i podršku. Drugi aspekt je nedostatak prioriteta obuke za žene koje preuzimaju nove vođstvene uloge od strane nadređenih ili organizacije. Ova kategorija uključuje nedostatak pristupa obuci, podršci, nedovoljno vremena za obavljanje potrebnih dužnosti, kao i nedostatak adekvatnih profesionalnih mrežnih prilika.

I na kraju, ne manje važan razlog (12%) je **nedostatak samopouzdanja** (jaz u kapacitetu). Na primer, nekoliko žena je sumnjalo u svoje sposobnosti, posebno da preuzmu ulogu vođe, na primer zbog nedostatka prethodnog iskustva. U mnogim slučajevima bilo je jasno da su norme i ideali u vezi sa tim šta je vođstvo i šta ono podrazumeva takođe imali uticaja. Ova kategorija uključuje samoprocenjen nedostatak iskustva i nedostatak samopouzdanja u vođenju.

Postoji još nekoliko problema sa kojima se žene susreću prilikom zapošljavanja. Prvi s kojim se žene susreću je nedostatak pristupa tržištu rada. U većini zemalja članica Saveta Evrope, stopa učešća žena na tržištu rada je niža, a stopa nezaposlenosti veća nego kod muškaraca. Drugi problem je razlika u zaradama. Žene često dobijaju manje plate od muškaraca za isti rad ili rad jednakog značaja. Treći problem je ovde prepoznat kao “stakleni plafon”. Žene se redovno zaobilaze kada su u pitanju unapređenja. Što je viša pozicija u pitanju, manja je verovatnoća da će žena, čak iako je podjednako kvalifikovana ili kvalifikovanija od svog muškog kolege dobiti tu poziciju. Žene koje uspeju da probiju ovaj takozvani “stakleni plafon” i dođu do pozicija u donošenju odluka ostaju izuzetak, jer čak i u sektorima gde su žene dominantne i gde ima više žena menadžera, neopravdano je veći broj muškaraca koji napreduju ka višim pozicijama.

Nije znatno drugačija situacija ni u sportu kao i sportskim organizacijama. Prema Evropskoj komisiji (2015) postoji šest ključnih tematskih područja povezanih sa rodnom ravnopravnošću u sportu, i to učestvovanje žena u sportu, treniranje i suđenje, rukovođenje, društveni i ekonomski aspekti sporta, medijsko praćenje i rodno uslovljeno nasilje. Shodno tome predložen je niz preporuka koje bi promenile trenutnu situaciju, a vezanih uz svako od navedenih područja (Evropska komisija, 2015):

1. Učestvovanje žena u sportu: • Izraditi akcijske planove o rodnoj ravnopravnosti u kojima će biti istaknute šire koristi sporta. • Uspostaviti mehanizme kojima se sve devojke i žene podstiču na bavljenje sportom. • Promovisati ravnotežu između posla/učenja, porodičnog života i sporta. • Osigurati ravnopravan pristup resursima, uključujući prostore, opremu i odeću. • Pratiti i oceniti napredak prema rodnoj ravnopravnosti i prepreke na tom putu.
2. Treniranje i suđenje • Podržati razvoj mogućnosti da žene iskoriste priliku da dođu na mesta trenera i sudija na svim nivoima. • Postaviti ciljeve o rodno ravnopravnom učestvovanju u programima obuke za trenere i sudije, te razviti inicijative koje će ženama omogućiti sticanje nacionalnog i međunarodnog iskustva. • Razviti inicijative mentorstva na svim nivoima. • Pokrenuti kampanje kako bi treniranje i suđenje ženama učinili atraktivnijima, te podstakli njihovo preuzimanje tih pozicija.
3. Vođenje • Obavezati se na sprovođenje mera kojima se osigurava rodna ravnopravnost u vođenju. • Podizati svest o važnosti raznolike rodne zastupljenosti u izvršnim odborima. • Utvrditi kvotu od 50 % zastupljenosti žena u svim telima za donošenje odluka i odrediti ograničenja mandata. • Uspostaviti programe za podizanje svesti o predrasudama zbog kojih su žene retko na vodećim funkcijama. • Sarađivati sa grupama specijalizovanim za ocenjivanje i primenjivanje politike o vođenju i rodne politike.
4. Društveni i ekonomski aspekti sporta • Promovisati jednake uslove ugovora i osigurati primenu zakona o radu. • Osigurati jednake mogućnosti za sportistkinje i transparentnost postupka zapošljavanja. • Uspostaviti procese za smanjenje ekonomske nejednakosti, promovisati društveni dijalog, pružati pravnu i administrativnu podršku. • Javno širiti temu diskriminacije na radu u sportu i uspostaviti povezane sisteme za praćenje.
5. Medijsko praćenje • Podsticati razvoj inicijativa za veću pokrivenost ženskog sporta i osigurati pošteno prikazivanje sportistkinja. • Podsticati medijske organizacije da zapošljavaju urednike zadužene za rodna pitanja. • Podizati svest sportskih novinara o pristrasnom izveštavanju o ženskom sportu. • Koristiti se alatima za prikupljanje podataka i istraživanje te promovisati razmenu informacija.

6. Rodno zasnovano nasilje: • Sprovoditi programe edukacije i prevencije na svim nivoima. • Prikupljati podatke kako bi merili razmere problema i efikasnost inicijativa o prevenciji. • Uspostaviti mehanizme za prijavljivanje i imenovati službenike za zaštitu koji će rešavati pritužbe.

Prikazano istraživanje EU pruža značajan uvid na mišljenje, kao i strahove koje imaju žene prilikom zapošljavanja. Potrebno je praviti više istraživanja gde bi žene putem ankete iznosile svoje mišljenje o problemima sa kojima se susreću prilikom zapošljavanja na čelu sportskih organizacija, kao i sportu uopšteno. Ove ankete trebalo bi sprovoditi barem jednom u godini dana u većini sportskih organizacija. Na osnovu ovoga praviti programe, kao i preporuke pomoću kojih bi se uticalo na smanjenja diskriminacije kod angažovanja žena na čelu sportskih organizacija. Organizovati skupove na nivou države na kojima bi se diskutovalo o nedostacima, kao i nadogradnji programa pomoći ženama u sportu.

5.4 Žene u sportskim organizacijama u Srbiji

Prva konferencija koja je održana u našem okruženju sa temom „Žena i sport“ održana je u Zagrebu 1998. godine. Konferencija je bila pod pokroviteljstvom MOK-a, a Jugoslaviju je predstavljala Dragana Pavlović koja je bila jedna od inicijatora za formiranje komisije Žena i sport u okviru Jugoslovenskog olimpijskog komiteta. Komisija je počela sa radom 1999. godine, a prva predsednica je bila Svetlana Kitić, poznata rukometašica. Iste godine ova komisija je organizovala prvi seminar pod nazivom „Žene i sport –smelije u 21. vek“, 9 – 12 .12.1999. godine na Kopaoniku. Sama svrha seminara se ogledala o potrebi za afirmacijom i angažovanjem većeg broja žena u svim oblastima sporta. Svim relevantnim državnim i nevladinim organizacijama se šalju određeni zaključci i predlozi na osnovu prikazanih rezultata jednog sistemskog praćenja položaja žena u sportu.

Godine 2005. uporedo tokom održavanja međunarodne naučne konferencije „Žena i sport“ dolazi do drugog nacionalnog seminara koji se dešava na Fakultetu sporta i fizičkog vaspitanja u Beogradu. Prisustvo beleži 152 učesnika, uz izlaganje 39 naučnih i stručnih radova, čime ovaj seminar dobija viši odnosno stručni nivo. Neki od zaključaka konferencije su da je potrebno povećati mogućnost da se žene profesionalno razvijaju, kao i nastavnici fizičkog vaspitanja, jer bi ovo dovelo do većeg uključivanja devojaka i žena u fizičko vaspitanje i sport. Istaknuta je potreba za uvažavanjem interesovanja učenica u pogledu fizičkog vaspitanja, kao i obezbeđivanje odgovarajućih uslova. Bavljenje sportom rezultira poboljšanju psihološkog stanja, emocionalnog zdravlja, kao i osećanju lične vrednosti. Žene i muškarci treba da poseduju različite programe vežbanja s obzirom na njihove morfo-funkcionalne, kao i motoričke razlike. Iz ovoga je proisteklo da je potrebno napraviti studiju koja će se odnositi na položaj žena u sportu u Srbiji, kao i da je potrebna izrada zakonskog regulisanja pozicije žena u sportu.

Preporuke ovog nacionalnog seminara su bile:

- Preporučuje se, u skladu sa preporukom MOK- a, da na rukovodećim funkcijama bude minimum 20 posto žena;

- Da se vode i redovno ažuriraju baze podataka o učešću žena u sportu na svim nivoima i u svim specijalizovanim oblastima (sportska, trenerska, administrativna);
- Da se oforme radne grupe ili Komisije Žene i sport koje će kreirati efikasne strategije za izbor ženskih kandidata na svim nivoima;
- Da se uspostave mentorski odnosi sa relevantnim ženskim pojedincima;
- Da se vodi računa o bivšim sportistkinjama i o njihovom obrazovanju, kao i da im se pruži podrška u cilju ostanka u sportu u bilo kojoj funkciji odnosno administraciji;
- Da se podrže ženski članovi u njihovim karijerama i da im se pruži mogućnost da demonstriraju svoju kompetentnost i profesionalno iskustvo;
- Uspostaviti saradnju sa lokalnim medijima koji će na pravi način promovisati uspešne sportistkinje koje mogu biti uzor devojkicama iz tih sredina, ali i celoj zemlji;
- Da se upoznaju muški članovi o razvoju ženskog sporta, aktivnostima i strategiji
- Da se radi na jasnim i realnim ciljevima pokretanja akcija koje će doprineti povećanju broja žena, devojkica koje će se baviti sportom;
- Uključenje većeg broja žena sa invaliditetom i pokretanju projekata za poboljšanje uslova za njih, kao i mogućnost uključenja žena sa invaliditetom u sportu.

Nacionalni seminar pod nazivom “Uključi se i ti“ održan je 13. i 14. maja 2010. godine u Beogradu i nosio je parolu „Ne odustaj, pridruži se!“ U isto vreme se održavala generalna skupština ENGSO, što za cilj ima da se seminaru da evropska konotacija. S obzirom da je došlo do pojave zakona o rodnoj ravnopravnosti bilo je potrebno upoznati što veći broj žena sa istim.

Do 4. Nacionalne konferencije dolazi 12. maja 2011. godine. Organizovana je od strane komisije „Žene i sport“ Olimpijskog komiteta Srbije, Sekretarijata za sport i omladinu grada Beograda i Fakulteta sporta i fizičkog vaspitanja, Univerziteta iz Beograda. Seminaru su prisustvovali predstavnici brojnih nacionalnih organizacija za sport, oko 120 učesnika. Dolazi do afirmacije cilja predstavljenog na prošloj konferenciji „USPOSTAVLJENJE MREŽE“, kao i njenog unapređenja. Vrhunske sportistkinje su predstavile sebe kao i svoje sportske karijere. Neki od zaključaka seminara su bili:

- Proširiti i učvrstiti komunikaciju u okviru „Mreže“ žena u sportu;

- Pokazati mogućnosti razvoja ženskog sporta kroz povratnu informaciju članova mreže;
- Nastaviti da se, uz pomoć članova mreže, deluje na ostvarenju preporuka iz 2010. godine na svim nivoima (nacionalnom i lokalnom u okviru NOK I SSS, nacionalnih granskih saveza, visokoškolskih ustanova, Republičkog i Pokrajinskog zavoda za sport i konačno medija);
- Podstaći motivaciju kod žena svih uzrasta za bavljenje sportom;
- Ukazati na razlike u položaju žene u sportu;
- Pokrenuti programe za usavršavanje žena za određene funkcije u sportu ili za nastavak karijere u sportu;
- Omogućiti dostupnost informacijama i pravnu pomoću svim aspektima bavljenja sportom;
- Pronaći načine za primenu Zakona o sportu u svim sferama sporta na pravi način;
- Omogućiti pristup programima ženskog sporta.

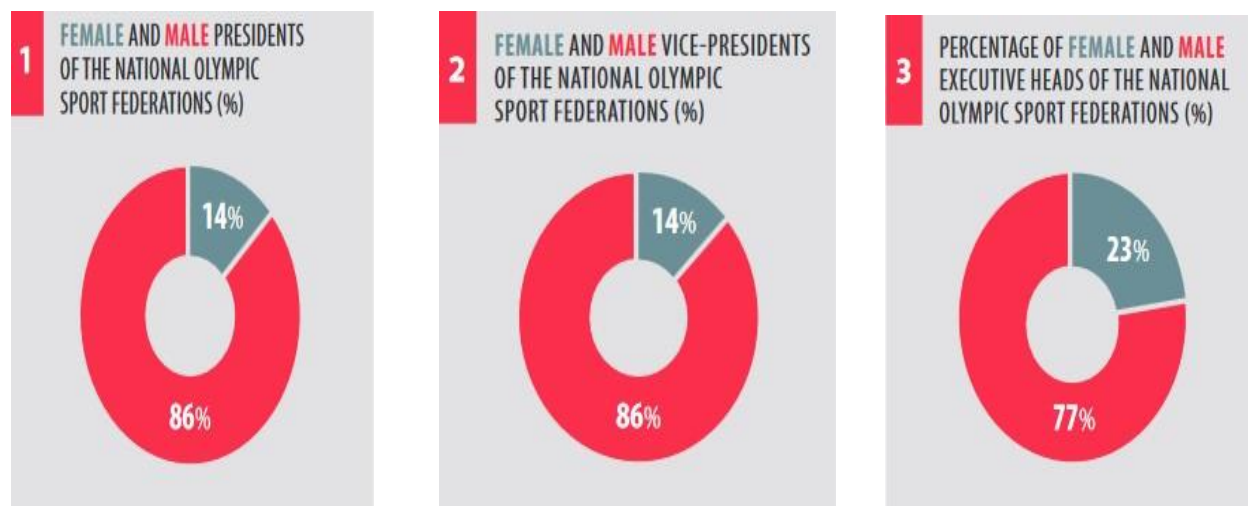
Slika 16. Četvrti Nacionalni seminar “Žene i sport”,(preuzeto sa: https://www.google.com/search?q=.%C4%8Cetvrti+Nacionalni+seminar+%E2%80%9C%C5%BDene+i+sport&client=firefox-b-d&sca_esv=593444387&tbm=isch&source=lnms&sa=X&ved=2ahUKEwidoY-MwKiDAxWP-6QKHdg0CAsQ_AUoAXoECAEQAw&biw=1760&bih=824&dpr=1.09#imgsrc=Cc3fZLk-5UCL1M)

„Snažnije sigurnije bolje“ glasio je naslov petog po redu nacionalnog seminara održanog 30. novembra 2012. godine na Fakultetu sporta i fizičkog vaspitanja u Beogradu. Gosti su bili Eva Marković, kao i predsedavajuća tela Saveta Evrope EPAS. “Mreža“ je korišćena u daljem periodu kako bi došlo do što većeg uključivanja žena u sve sfere sporta, kao i za njihovo informisanje. Iste godine dolazi do održavanja 5. Svetske konferencije o sportu u Los Anđelesu gde smo imali svoje predstavnice.

Pokrajinski sekretarijat za sport i omladinu je još od svog najranijeg perioda sprovodio niz odluka i programa koji imaju za cilj uključivanje što većeg broja žena u sport. Tako je u saradnji sa nevladinom organizacijom „Centar za podršku ženama“ iz Kikinde organizovao projekat “Istraživanje o položaju žena u sportu na teritoriji Autonomne pokrajine Vojvodine“ 2011. godine. Samo istraživanje o zastupljenosti žena odvijalo se u 12 pokrajinskih granskih saveza od ukupno 50 što govori o nespremnosti saveza za učestvovanje u ovakvim projektima. Rezultati istraživanja pokazali su ponovo niske procenat u svim domenima učešća žena u sportu. Procenat žena funkcionerki u posmatranim granskim savezima dostiže tek 13,2% od ukupnog funkcionerskog kadra. Muškarci su popravili zastupljenost u svim raspoloživim funkcijama, a žene u manjem broju, uglavnom na manje važnim funkcijama (članice skupštine u 7 saveza, delegatkinje u republičkim granskim savezima u 4 saveza i članice različitih komisija u 3 saveza). U samo četiri granska saveza od ukupno 49 za koje postoje podaci, na predsedničkoj funkciji su se nalazile žene. Iako su u svim lokalnim samoupravama obuhvaćenim istraživanjem (osim u jednoj), žene činile većinu stanovništva, značajno manje su bile zastupljene od muškaraca u aktivnom članstvu sportskih klubova (24-38 %).

5.5 Istraživanje LEAFLET 2019

Podaci u ovom informativnom materijalu potiču iz projekta "Svi unutra: Ka postizanju ravnoteže polova u sportu", koji je zajednički poduhvat Evropske unije (EU) i Saveta Evrope. Osnovna svrha ovog projekta je da se pruži podrška javnim institucijama i sportskim organizacijama u usvajanju strategija za unapređenje rodne ravnopravnosti i u kreiranju, te sprovođenju politika i programa koji se bave pitanjima rodne nejednakosti u sportu. Projekat je obuhvatio standardizovano prikupljanje podataka u 18 zemalja, koristeći zajednički skup "osnovnih" pokazatelja za šest ključnih oblasti: liderstvo, treniranje, učešće, rodno zasnovano nasilje, mediji/komunikacija i politike i programi usmereni ka postizanju rodne ravnopravnosti u sportu.

Slika 17. Rezultati projekta "Svi unutra: Ka postizanju ravnoteže polova u sportu" (preuzeto sa <https://rm.coe.int/serbia-gender-equality-in-sport-leaflet-2019-/1680971a6d>)

Na osnovu istraživanja olimpijskih sportskih saveza, samo njih 14% ima ženu na svom čelu. Od 22 olimpijska sportska saveza, 29 potpredsedničkih pozicija su popunjene, pri čemu 14% tih pozicija zauzimaju žene. Takođe, 23% sportskih saveza ima ženu na visokom rukovodećem položaju.

Od sportskih saveza njih 13, što čini 59% , su preduzeli mere od 2015. godine kako bi regrutovali ili povećali broj žena na izabranim ili imenovanim pozicijama u procesu donošenja odluka u sportu, kao što su atletika, badminton, biciklizam, skokovi u vodu, golf, džudo, veslanje, jedrenje, tekvondo, triatlon, odbojka, vaterpolo i rvanje.

Od ovih sportskih saveza 54% su organizirali obuke, seminare i radionice na temu žena i sport, 31% (n=4) su razvili strategiju za povećanje broja žena na pozicijama za donošenje odluka, a isti broj je uključio izjavu o rodnoj zastupljenosti u svojim statutima. Nijedan savez nije organizovao mentorski program za (buduće) ženske liderke, niti preduzeo akcije kako bi olakšao usklađivanje privatnog života sa profesionalnim ili izbornim obavezama.

Muškarci zauzimaju dominantne pozicije u srpskom sportu, obavljajući više od 80% predsedničkih i potpredsedničkih funkcija u sportskim savezima. Jedan od tri potpredsednika Olimpijskog komiteta je žena. Samo 19% članova Olimpijskog komiteta i sportskih saveza su žene.

Ministarstvo omladine i sporta i Olimpijski komitet aktivno pokušavaju da promene ovu situaciju. Oba tela su preduzela korake kako bi povećala angažman srpskih žena u sportu. Ministarstvo je takođe sprovelo mere u oblasti liderstva i obuke trenera na elitnom nivou, dok se Olimpijski komitet bavi problemom suzbijanja i prevencije rodno zasnovanog nasilja.

Jedna od poslednjih panel diskusija na temu “Žene u sportu” kod nas održana je na sajmu sporta 2021. godine. Predsednik Olimpijskog komiteta Srbije, Božidar Maljković, naglasio je važnost povećanja broja žena na rukovodećim mestima u sportu otvarajući panel. Istakao je da je rad na ovoj inicijativi prioritetan. Rekao je da je samo 13 žena na rukovodećim pozicijama od ukupno 206 nacionalnih sportskih saveza, a da je svega 14% žena imalo priliku da se kandiduje za ove pozicije. To jasno ukazuje na neophodnost povećanja prisustva žena na rukovodećim mestima u sportskim savezima. Istaknuto je da je ključno stvoriti sistem u kojem će ženama biti omogućeno

da budu podjednako birane za rukovodeće pozicije kao i muškarci. Ovo uzima u obzir dokazane veštine upravljanja kod žena, kako u sportskom svetu, tako i u mnogim drugim oblastima života. Iako se prvi seminar sa temom žena i sport u Srbiji desio relativno rano, 1999. godine sa malim zakašnjenjem u odnosu na konferencije IWG i MOK, dao je značajno manje rezultate kada je prisustvo žena na čelu sportskih organizacija u pitanju. Iako su se seminari održavali u kontinuitetu narednih godina nije dolazilo do značajnijeg povećanja procenata prisustva žena u donošenju odluka. To dokazuje i činjenica da je 2021. godine samo 13 žena na rukovodećim pozicijama od 206 sportska saveza. Mnogi su faktori koji su mogli da doprinesu ovako sporom napretku, međutim, jedna od glavnih stavki predstavlja nedostatak strategije povećanja učešća žena, odnosno bilo bi potrebno zacrtati ciljeve na kraju četvorogodišnjeg ciklusa, kao i program za njihovo sprovođenje. Na polovini svakog ciklusa potrebno je napraviti zasedanje o ostvarenom napretku kao i dopune i izmene samog programa na osnovu rezultata.

6. Zaključak

U radu je istraživana prisutnost žena na čelu sportskih organa, izazovi i prepreke sa kojima su se žene suočavale u svetu sportskog liderstva. Prepoznati su faktori koji su doprineli većem učešću žena na liderskim pozicijama, prikazane organizacije koje su dale značajan doprinos u borbi za ravnopravnost žena u sportu, kao i pozitivni primeri koji su doprineli većem angažovanju žena u sportskim organizacijama.

Može se reći da su žene poslednjih nekoliko decenija postigle značajan napredak prilikom uključivanja u međunarodne sportske upravne organe. Ovaj proces se odvijao u dva pravca, preko Međunarodnog olimpijskog komiteta i svetskih konferencija žena i sport Međunarodne radne grupe - IWG. Iako su se konferencije MOK-a održavale još od 1996. godine, prvi opipljivi rezultat od 10% žena u MOK- u desio se 2003. godine. Na svakoj narednoj konferenciji predstavljani su rezultati prethodnog četvorogodišnjeg ciklusa, takođe su zadati ciljevi za naredni četvorogodišnji period. Iako je poslednja konferencija MOK-a održana 2012. godine u narednim godinama dolazi do značajnog porasta učešća žena da bi se konačan cilj od 50% žena u MOK-u ispunio 2022. godine.

Što se tiče konferencija međunarodne radne grupe "Žena i sport" (IWG) one su se održavale od 1994. godine, kada dolazi do izrade Brighton deklaracije, jedne od najznačajnijih mapa puta za razvoj ženskog sporta uopšte. U budućnosti dolazi do kontinuiteta održavanja ovih konferencija, da bi 2014. došlo do izrade Brighton plus Helsinki deklaracije koja predstavlja dopunu prvog dokumenta. Poslednji ovakav skup je održan 2022. godine kada se, između ostalog, govorilo o kreiranju posebnih programa za podršku ženama u sportu, deljenju informacija i resursa sa drugim organizacijama koje žele da ostvare promene.

Srbija je pratila međunarodna dešavanja (od 1999) i reklo bi se u početku „išla u korak sa svetom“. Od 2005. godine dolazi do pokušaja usklađivanja procenata žena sa ciljevima MOK- a i traži se da žene u budućnosti zauzmu 20% pozicija na rukovodećim funkcijama. Iako u narednim godinama dolazi do određenih pomaka, kao što je organizovanje mreže za komunikaciju žena, broj žena na čelu sportskih organizacija je i dalje mali, kao i nedovoljno različitih programa za ostanak žena u administraciji nakon sportske karijere. Olimpijski komitet Srbije, kao i Ministarstvo omladine i sporta su svesni problema nedovoljnog prisustva žena na rukovodećim pozicijama i kao odgovor na ovo preduzimaju korake u oblasti liderstva žena, kao i mera protiv rodno zasnovanog nasilja.

Žene i dalje nisu blizu brojki od 50 % kada su u pitanju čelne pozicije u sportu u Srbiji. Potrebno je preuzeti dobre prakse međunarodnih organizacija, napraviti ciljeve i zadatke pomoću kojih bi došlo do njihovog ostvarivanja. Konferencije sa presekom stanja bi trebalo održavati na svake dve ili četiri godine i na njima saopštavati plan za naredni ciklus.

8. Literatura

1. Čurdova, A. (2005). Discrimination against women in the workforce and the workplace. Preuzeto sa <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewHTML.asp?FileID=10877&lang=EN>
2. Drinkwater, B. L. (2001). Women's Role in National and International Sports Governing Bodies. In L. B. L. Drinkwater (Ed). *Woman in sport* (441-443). Blackwell Science.
3. European union (2019). Leadership data separated by gender, Serbia gender equality in sport Leaflet 2019. Preuzeto sa <https://rm.coe.int/serbia-gender-equality-in-sport-leaflet-2019-/1680971a6d>
4. Evropska komisija (2015). Prema većoj rodnoj ravnopravnosti u sportu. Preuzeto sa https://sport.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-07/Factsheet_Gender%20Equality%20in%20Sport_HR.pdf
5. International Olympic Committee (2000). Resolution of the 2nd IOC World Conference on Women and Sport, IOC World Conference on Women and Sport. Preuzeto sa <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Conferences-Forums-and-Events/Conferences/IOC-World-Conferences-on-Women-and-Sport/2nd-IOC-World-Conference-on-Women-and-Sport-Final-Resolution-Paris-2000.pdf>
6. International Olympic Committee (2004). III World Conference on Women and Sport "New Strategies, New Commitments. Preuzeto sa <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Conferences-Forums-and-Events/Conferences/IOC-World-Conferences-on-Women-and-Sport/3rd-IOC-World-Conference-on-Women-and-Sport-Final-Resolution-Marrakech-2004.pdf>
7. International Olympic Committee (2008). 4th World Conference on Women and Sport <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Conferences-Forums-and-Events/Conferences/IOC-World-Conferences-on-Women-and-Sport/4th-IOC-World-Conference-on-Women-and-Sport-Final-Report-Dead-Sea-2008.pdf>
8. International Olympic Committee (2008). IOC Policy on Women in Sport. From Marrakech to the Dead Sea: Tangible Progress for Women in Sport. Preuzeto sa <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Conferences-Forums-and-Events/Conferences/IOC-World-Conferences-on-Women-and-Sport/4th-IOC-World-Conference-on-Women-and-Sport-Progress-Report-Dead-Sea-2008.pdf>
9. International Olympic Committee (2012). Conference Declaration, 5th IOC World Conference on Women and Sport. Preuzeto sa <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Conferences-Forums-and-Events/Conferences/IOC-World-Conferences-on-Women-and-Sport/5th-IOC-World-Conference-on-Women-and-Sport-Declaration-Los-Angeles-2012.pdf>
10. International Olympic Committee (2018). Recommendations related to Governance, IOC Gender Equality Review Project. Preuzeto sa https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/News/2018/03/IOC-Gender-Equality-Report-March-2018.pdf#_ga=2.157863994.1815367560.1591623874-973277229.1589878392
11. International Olympic Committee (2021). Objectives 2021-2024. Preuzeto sa <https://stillmed.olympics.com/media/Documents/Beyond-the-Games/Gender-Equality-in-Sport/IOC-Gender-Equality-and-Inclusion-Objectives-2021-2024.pdf>

12. International Olympic Committee (2023). Olympic Agenda 2020, IOC Gender Equality Review Project. Preuzeto sa <https://stillmed.olympics.com/media/Documents/Olympic-Movement/Factsheets/Women-in-the-Olympic-Movement.pdf>
13. International Olympic Committee (2023). Olympic Movement News. Preuzeto sa <https://www.anocolympic.org/olympic-movement/historic-milestone-equal-number-of-men-and-women-appointed-by-president-bach-for-positions-in-ioc-commissions/>
14. IWG Women and Sport (2014). Brighton plus Helsinki 2014 Declaration on Women and Sport. Preuzeto sa <https://iwgwomenandsport.org/wp-content/uploads/2019/03/Brighton-plus-Helsinki-2014-Declaration-on-Women-and-Sport.pdf>
15. IWG Women and Sport (2018). 7th IWG Conference on Women and Sport. Determine the Future Be Part of the Change Preuzeto sa <https://iwgwomenandsport.org/wp-content/uploads/2020/09/IWG-Botswana-Big-5-Legacy.pdf>
16. Juhas, I. (2016). Uloga žena u sportskom organizovanju. U I. Juhas (Ur.), *Žena i sport* (166-173). Beograd: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja
17. Shirsho, D. (2016). Cynisca and the Heraean Games: The Female Athletes of Ancient Greece. The Wire. Preuzeto sa <https://thewire.in/history/cynisca-and-the-heraeian-games-the-female-athletes-of-ancient-greece>
18. Women's leadership and decision making within sport (2020). Preuzeto sa <https://www.sportanddev.org/sites/default/files/downloads/sue-ahandbookofbestpractice.pdf>